

Napolitans, 2

“Convidà els barons a sopar, va fer les paus i les besades, i en acabant els manà degollar pulcrament i va fer omplir els cossos de palla, més o menys dissecats. Així adobats, els tingué en exposició permanent a la sala, com a convidats il·lustres i perpetus, o mòmies de la memòria. Això, per cert, no ho solen explicar les guies.”

4 Els napolitans, i els italians en general, als catalans de la seua història els diuen aragonesos. Hem tingut mala sort fins i tot en això. Perquè allà pels segles catorze o quinze, quan soldats, comerciants, canonges, bisbes, papes, poetes, juristes i personal de tota mena, de bona o mala família de València, Barcelona, Xàtiva o Mallorca, s'escampaven de bona o mala manera per aquelles terres italianes, va resultar que el nom del nostre rei era “rei d'Aragó”, i per tant aquell temps és conegut com època aragonesa i del nom de catalans no se'n recorda ningú. Així el Castel Nuovo, la impressionant fortalesa reial que guardava el port i la ciutat, dit també el Maschio Angioino, o masicle dels Anjou, és a Nàpols un castell d'arquitectura aragonesa, i les esglésies que mostren un bell gòtic que ací en diríem català, allà són de gòtic provençal o aragonès. I els llibres que hom pot trobar sobre aquells segles XIV o XV parlen de Nàpols Aragonesa. Què hi farem. Quan s'acaben els aragonesos, que és també quan s'acaben els Borja de Roma, a primeries del segle XVI, arriben els castellans del Gran Capitán Fernández de Córdoba, i aquell temps –també ple de catalans a Nàpols, valencians sobretot, i entre ells el pintor Ribera– és el temps de Nàpols Espanyola. Què hi farem, què hi farem. Al Castel Nuovo hi ha una bella sala, dita dels barons, on el fill bastard d'Alfons el Magnànim, Ferran I de Nàpols, va liquidar a la valenta una conspiració de la noblesa del regne. Convidà els barons a sopar, va fer les paus i les besades, i en acabant els manà degollar pulcrament i va fer omplir els cossos de palla, més o menys dissecats. Així adobats, els tingué en exposició permanent a la sala, com a convidats il·lustres i perpetus. Això, per cert, no ho solen explicar les guies.

5. Al Museu Nacional de Nàpols, això sí que ho diuen les guies, el conjunt més important d'escultura grega i romana i d'altres bellíssimes mostres de l'art clàssic procedeix de la col·lecció de la família Farnese, concretament de la donació que en va fer Isabel Farnese de Parma al seu fill el rei Carles I de Nàpols, després Carles III d'Espanya. La qual col·lecció procedia de la que va reunir a Roma el carde-

nal Alessandro Farnese, germà de la *bella Giulia*, l'amant joveníssima del nostre estimat papa Alexandre VI. El papa Alexandre, agraït als favors fraternals, nomenà cardenal el jove Farnese i el va omplir de càrrecs ben sucosos. D'aquest suc va eixir l'esplèndid palau Farnese de Roma, la primera col·lecció d'estàtues que ara admirem a Nàpols, l'ascens al pontificat amb el nom de Pius III, i el ducat dels Farnese de Parma. Coses de la vida. El cas és que, en aquell museu napolità, hi ha una sala dita secreta –no tan secreta: es pot visitar amb petició prèvia– que conté multitud de figuretes clàssicament obscenes, de faunes, fal·lus i escenes de mites indecorosos. La cosa més curiosa d'aquesta curiosa mostra és que la col·lecció inicial i més antiga procedeix d'una donació del cardenal Stefano Borgia, últim representant il·lustre dels descendents napolitans de Jofrè de Borja, el fill menut del papa Alexandre. Més coses de la vida, que tampoc expliquen les guies.

6. Amb tot això –el Museu, els Farnese, el rei Carles allà I ací III– arribem als Borbons de Nàpols, que els napolitans recorden amb una barreja d'amor i d'odi. Començant pel fet, no sé si real, però ho sembla, que hi ha més obra del rei Carles a la ciutat de Nàpols que a la ciutat de Madrid, que no és dir poca cosa. I per aquell Borbó i pels altres la capital d'aquell regne té palaus reials, museus nacionals, antigues acadèmies militars, innumbrables casals de gran noblesa, parcs reials, observatoris, acadèmies de ciències i altres institucions i construccions que les monarquies han deixat a les seues capitals. Fet que es nota moltíssim, per contrast, quan hom comprova que ni Barcelona ni València van ser capital de cap regne de Borbons, ni d'Habsburgs, ni de res. Diu que quan Vittorio Emmanuele, rei del Piemont i després de tot Itàlia, es va fer càrrec del regne de Nàpols, l'últim Borbó napolità tenia al calaix cinc milions de ducats d'or, que era un tresor públic més que considerable. Dels quals milions de ducats no se'n tornà a saber res –passaren al tresor teòric d'Itàlia– i més d'un napolità pensa encara que d'allà ve tota la pobresa seua i la prosperitat dels altres. No se sap mai, en matèria de finances i d'història, on acaba la raó i on comença la fantasia. Però això, certament, no passa només al regne de Nàpols.